

доцільність переходу від контролю діяльності загалом до контролю кожної господарської операції. За наявності фактів незаконності та ризиковості операції її здійснення має блокуватися.

Наведене відповідає сучасним підходам до формування системи комплаєнс менеджменту, що характеризує цей процес з позиції ефективного напрямку удосконалення бухгалтерського обліку. Певна річ, це дасть поштовх розвитку і інших напрямів комплаєнсу і, зокрема, податкового та формування на його основі податкової культури. Її зміст полягає у дотриманні чесності в процесі нарахування податків та забезпеченні повноти їх сплати до бюджету, що створить реальні можливості розширення обсягів фінансування діяльності суб'єктів сектора загального державного управління.

Список використаних джерел:

1. Єршова Н.Ю. *Стратегічний управлінський облік в умовах інноваційно-орієнтованої економіки*: Харків: ФОП Лібуркіна А.М.; 2019. 392 с.

УДК 657.6

Куцик Петро Олексійович,

*д.е.н., ректор, професор кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування,
Львівський торговельно-економічний університет,
м. Львів, Україна*

НАДАННЯ ВПЕВНЕНОСТІ У ДОСТОВІРНОСТІ ОБЛІКОВИХ І ЗВІТНИХ ДАНИХ У РЕЖИМІ РЕАЛЬНОГО ЧАСУ: ОСНОВНІ ПІДХОДИ

Система сучасного корпоративного управління засвідчує, що важливим є напрям використання хмарних сервісів і технології обробки даних у реальному часі, що пов'язані з удосконаленням і розвитком контрольної функції управління та наданням впевненості у достовірності публічної інформації, яку оприлюднюють суб'єкти бізнесу в інтересах інвесторів та інших стейкхолдерів.

Сучасна наука про контроль, як показують дослідження, пропонує, як мінімум, два основні підходи до надання впевненості у достовірності облікових і звітних даних у реальному часі. Перший – пов'язаний з реалізацією концепції бухгалтерського контролю даних у реальному часі (real-time accounting control) [1; 2]. За цією концепцією контроль здійснюється під час господарських операцій, а не після їх завершення (так прийнято в бухгалтерському обліку), а методологія базується на удосконаленні облікового процесу та комбінованому застосуванні «вертикального» і «горизонтального» контролю.

«Вертикальний» контроль передбачає повну синхронізацію контрольних процедур, які проводяться на підприємстві, у просторі та часі. Тобто, процедури з контролю господарських операцій мають відбуватися в один момент в усіх підрозділах підприємства, незважаючи на те, що усі підрозділи підприємства можуть бути розташовані в різних місцях. «Горизонтальний» контроль проводиться шляхом перевірки (спостереження) в реальному режимі часу всіх

основних господарських операцій, які охоплюють важливі напрями діяльності (бізнес-процеси тощо) підприємства (логістика, виробництво, реалізація продукції тощо). Використовуючи різні бюджети підприємства (планові і нормативні показники), контроль забезпечує своєчасне зіставлення цих даних, які надходять у реальному часі, що дозволяє оперативно управляти і підвищувати показники операційної ефективності.

Підприємства, які запроваджуватимуть такі види контроль, повинні мати IT-інфраструктури високого рівня та сучасне програмне забезпечення класу ERP (Enterprise Resources Planning) або SCM (Supply Chain Management).

Другий підхід до надання впевненості у достовірності облікових і звітних даних у режимі реального часу – це застосування концепції безперервного аудиту (continuous auditing). За визначенням Американського інституту дипломованих громадських бухгалтерів (AICPA) та Канадського інституту сертифікованих бухгалтерів (CICA), безперервний аудит – це методологія, яка дає змогу незалежним аудиторам, як зовнішнім, так і внутрішнім, подавати письмові висновки про предмет аудиту у формі серії аудиторських звітів одночасно з настанням подій, що досліджуються, або через невеликий проміжок часу після їх настання [3].

Аналізуючи переваги безперервного аудиту, вітчизняні вчені відзначають, що застосування цієї технології суттєво прискорює, здешевлює процес, робить його іншим; дає змогу оцінити аудиторські ризики та стан внутрішнього контролю своєчасно та оперативно; забезпечує ширше охоплення інформаційної бази обліку клієнта без залучення додаткових ресурсів, насамперед аудиторського персоналу; результати аудиту можна отримувати щоквартально, щомісячно або навіть щоденно; значна частина аудиторських тестів виконується автоматично, що істотно скорочує тривалість циклу перевірки; уможливорює тестування 100% облікових даних і скорочення переліку процедур, які вимагають аудиторської вибірки; поліпшує порівняльність даних і здатність аудиторів виконувати повторні обчислення та калькуляції; розширює інструментальні можливості контролю якості аудиту [4].

На нашу думку, що базується на результатах дослідження, переваги безперервного аудиту і сучасних інформаційних систем зводяться не лише до оптимізації ризиків і зменшення втрат, а й у профілактичному ефекті, так як менеджер, який приймає рішення, завжди усвідомлює, які можуть бути наслідки та має змогу не допускати чи виправляти помилки.

Протягом останніх років дослідники запропонували кілька моделей безперервного аудиту. Досвід аудиторської компанії PwC свідчить, що здійснення безперервного аудиту вимагає повного контактування і взаємодії між різними аудиторами, персоналом підприємства і технічними працівниками, які забезпечують належне функціонування IT-інфраструктури. Відповідальною є роль внутрішніх аудиторів, які визначають напрями, що підлягають включенню у програму безперервного аудиту першими. Окремі вчені зазначають, що програма безперервного аудиту повинна формуватись за принципом «мінімальні зусилля – максимальні вигоди» [5, с. 7-8]. Тобто, щоб легше адаптувати працівників підприємства до безперервного контролю, доцільно починати з

відстеження тих господарських операцій, надходження інформації про які не є особливо складним в режимі реального часу.

Для здійснення безперервного аудиту важливе значення мають експертні бази даних і такі спеціальні лінгвістичні засоби, як розширена мова ділової звітності (eXtensible Business Reporting Language, XBRL) та розширена мова безперервного аудиту (eXtensible Continuous Auditing Language, XCAL).

Універсальний стандарт відображення показників ділової звітності XBRL не тільки спрощує пошук фінансової звітності в інтернеті, а й дає змогу організувати її безперервний аудит. Ці можливості зростають за умови використання розширеної мови безперервного аудиту (XCAL), яка дає змогу уніфікувати формат подання даних для їх опрацювання спеціальними програмними засобами аудиту (CAATs).

Таким чином, у перспективі облік у реальному часі та безперервний аудит замінять ті форми обліково-контрольної діяльності, які використовуються сьогодні. Це дасть змогу підприємствам оперативно отримувати доступ до потрібної інформації і швидко верифікувати її для ухвалення обґрунтованих рішень.

Список використаних джерел

1. Zhibo Zhu G. *The research of real-time accounting control based on IT* / G. Zhibo Zhu. – Harbin, 2006. – 236 p.
2. Ou H. *Search of Accounting Real-Time Control Based Using Information Technology* / H. Ou, Q. Shuai // *PACIS Proceedings: Paper 379. – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://aisel.aisnet.org/pacis2014>*
3. Searcy D. L. *Continuous Auditing: Leveraging Technology* / D. L. Searcy, J. B. Woodroof // *The CPA Journal*. – 2003. – № 5. – P. 1-4.
4. Редченко К. І. *Інформаційні технології та аудит: стратегічний контекст* / К. І. Редченко // *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. – 2012. – № 722. – С. 386-389.
5. Pett J. *Continuous auditing: value, transparency – and efficiency!* / J. Pett, A. M. Smith // *Internal Auditing*. – 2016. – May/June. – P.6-9.

УДК 336.7

Ловінська Людмила Геннадіївна,
д.е.н., завідувач кафедри
податкового менеджменту та фінансового моніторингу,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ЯК РІЗНОВИДУ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Розвиток фінансового моніторингу як системи наукового знання й освітньої компоненти вимагає з'ясування та наукового обґрунтування низки базових понять, які є фундаментальними для їх розбудови. До таких належать поняття предмету фінансового моніторингу як науки і практичної діяльності.